

4. Amirovna A. Z. THE ROLE OF THEATRICAL PEDAGOGY IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE STUDENT'S PERSONALITY //International scientific review. – 2021. – №. LXXXIII. – C. 54-56.
5. Rajabova S. et al. AKTYORLIK MAKTABIDA RAQS FANI TRANSFORMATSIYASI //Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi. – 2025. – №. 2. – C. 422-428.
6. Rajabova S. S. et al. O 'ZBEK KINO SAN'ATINING RIVOJLANISH BOSQICHIDA AKTYOR SHAXSINI TARKIB TOPTIRISHGA BO 'LGAN YONDASHUVLAR //Oriental Art and Culture. – 2024. – T. 5. – №. 3. – C. 732-737.
7. Rajabova S. AKTYORLIK SAN'ATIDA TRENING MASHQLARI VA UNING AKTYOR FAOLIYATIDA TUTGAN O 'RNI //Interpretation and researches. – 2024. – T. 2. – №. 19. – C. 59
8. Utayev A. et al. AKTYORLIK MAHORATI VA UNING O 'ZIGA XOS TEXNIKALARI //Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi. – 2025. – №. 2. – C. 375-382.
9. Utayev A. THE PLACE OF MAKEUP AND COSTUMES IN PUBLIC CELEBRATIONS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – T. 4. – №. 12. – C. 80-86.
10. Утаев А. РОЛЬ Сценарного мастерства в анимации //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022.

REZYUME. Ushbu maqolada drama janrining tabiati, uning sahnaviy ko'rinishi va tomoshabinga bevosita ta'sir o'tkazish mexanizmlari tahlil qilinadi. Drama san'atining asosi bo'lgan xatti-harakat, sahnaviy haqiqat va «oliy maqsad» tushunchalari orqali tomoshabin ongi va qalbiga ta'sir qilish yo'llari yoritib berilgan. Maqolada K.S. Stanislavskiy va boshqa yirik teatr arboblarning nazariy qarashlariga tayanilgan holda, dramaning ijtimoiy va badiiy funksiyasi ochib beriladi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье анализируется природа драматического жанра, его сценическое воплощение и механизмы непосредственного воздействия на зрителя. Освещаются пути влияния на сознание и чувства аудитории через такие основополагающие понятия драматического искусства, как действие, сценическая правда и «сверхзадача». На основе теоретических взглядов К.С. Станиславского и других крупнейших деятелей театра раскрываются социальные и художественные функции драмы.

SUMMARY. This article analyzes the nature of the dramatic genre, its stage incarnation, and the mechanisms of direct impact on the audience. It explores the ways of influencing the consciousness and emotions of the public through the fundamental concepts of dramatic art, such as action, stage truth, and the "super-objective." Based on the theoretical views of K.S. Stanislavsky and other prominent theater figures, the social and artistic functions of drama are revealed.

QARAQALPAQ ZAMANAGÓY KINO KÓRKEM ÓNERINDE BALALAR USHÍN MILLIY KONTENT JARATÍW MÁSELELERI

Tajadinova Guljaxon – *filologiya ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD)*
Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis filiali

Tayanch so'zlar: zamonaviy kino, tarixiy filmlar, milliy kontent, qadriyat, milliy tarbiya, kino tili, tasvir.

Ключевые слова: современное кино, исторические фильмы, национальный контент, ценности, национальное воспитание, язык кино, изображение.

Key words: modern cinema, historical films, national content, values, national upbringing, cinema language, image.

Qaraqalpaq kino kórkem ónerinde zamanagóy kórkem processte tariyxıy filmler dóretiw máselelerine itibar qaratıw zárúrlıgı

bar. Keyingi eki jıl ishinde mámleketimizde tariyxıy filmler jaratıw ushın arnawlı qararlar qabil etilmekte. Tariyxıy filmler jaratıw

boyınsha húkimet qararları kinodóretiwshiler ushın jańa wazıypalar belgilep berdi. Ózbek kinematografiyasında sońǵı jılları súwretke alınǵan Z.Musaqov "Qorǵasın," J.Ahmedov "Islamxoja," A.Ániev "Elparvar," D.Masaidov "Qoqand samalı," M.Erkinov "Avloniy" sıyaqlı tariyxıy filmleri súwretke alındı. Qaraqalpaq milliy kinosı da usı dástúrlerdı dawam ettiriwi kerek, sebebi kino tarawında ullı shaxslardıń ómiri tiykarında tárbiyalıq áhmieti joqarı filmlerdı jaratpasa, onda milliy kontent jaratıw máselelerinde artta qalıp ketedi.

Tariyxıy filmler jaratıwda dáwirdi qayta tiklew usılları, hújjetli anıqlıq penen kórkem oylap tabıw birlestiriledi.

Dereklerdi tereń úyreniw, kiyimler hám dekoratsiyalardı qayta jaratıw, ótmishti sáwlelendiriwde biografiya hám epikalıq janrlardan paydalanıw tiykarǵı usıllar bolıp esaplanadı. Tariyxıy detallar hám dramalıq bayanlaw arasında teń salmaqılıqtı tabıw principini áhmietli esaplanadı. Tariyxıy filmler jaratıwdıń tiykarǵı usılları -tariyxıy rekonstrukciya bolıp, bunda belgili bir dáwirdiń atmosfera, turmısın, kostyumların, arxitekturasın hám texnologiyasın vizual isenimlilikke támiyinlew ushın puxta qayta jaratıw kerek.

Hújjetli dereklerden paydalanıw zárúrligi de bar. Tariyxıy hújjetler, xronikalar, xatlar hám izertlewler analizini faktologiyalıq bazanı támiyinleytuǵın scenariydi jaratıw ushın qollanıw talap etiledi. Ótken ata-babalarımız haqqında tariyxıy shıǵarmalar jazıw, olardıń xalıq ushın etken xızmetlerin tereń tallap, kórkem filmler jaratıw olardı keleshek áwladqa tanıstırıp baratuǵın óshpes estelik bolıp esaplanadı.

Ullı klassik jazıwshı Ájiniyaz Qosıbay ulınıń 200 jıllıǵı húrmetine Prezident qararı menen jaratılǵan film mine usı talaptıń orınlanǵanına mısál bola aladı. Biraq, klassik shayırmız Ájiniyaz Qosıbay ulınıń ullılıǵın kinoda jáne de ashıp bergende film tásirshenligi joqarı bolar edi. Aqırı tariyxshı hám ádebiyattanıwshı alımlarımızdıń ilimiy miynetlerine dıqqat awdarsaq Ájiniyaz pútkil bir millettiń milliy maqtanıshı ekenligin dálillep bere alǵanlıǵın kóremiz. Mine kórkem publicistikalıq filmde usı táreplerge itibar berilmey qaladı. Nátiyjede bul ullı shaxs

haqqındaǵı tariyxıy filmniń sátsizligine sebep bolǵan.

Qaraqalpaq kino kórkem ónerinde áhmietli máselelerden biri ullılardıń balalıq ómirinen alıp balalar ushın tariyxıy filmler dóretiw kún talabındaǵı wazıypa bolıp turǵanlıǵı belgili. Bunda kinodóretiwshiler itibar beriw kerek bolǵan tárepleri Ullı babalarımızdıń balalıq ómiri, olarǵa tárbiya bergeni ata-anaları, sabaq bergeni ustazları haqqında gúrriń etiwshi tariyxıy filmler jaratılса, keleshekte perzentlerimizdiń tárbiyası ushın salmaqılı úles bolıp qosıladı.

"Ullılar balalıǵı" ataması menen qaraqalpaq xalıqınıń dańqlı perzentleriniń ómir jolı ilimiy dárekeleler tiykarında úyrenilip, ádebiyattanıwshı ilimpazlarımızdıń pikirleri tiykarında kinossenariyer tayarlanıwı kerek. Bunda kino scenariyer qoyılatuǵın talap hám qaǵıydalar tiykarında jazılıwı kerek. "Qaraqalpaqfilm" kinostudiyası tárepinen 2016-2024-jıllar aralıǵında hújjetli tariyxıy filmler kóplep súwretke alınǵan. Usı dáwirde Qaraqalpaq milliy kinosında belgili shaxslardıń kelbeti sáwlelengen filmlerden "Aqsaqal," "Miyweli terek," "Ámiwdárya jaǵası jırshısı," "Ashıq Ayaz," "Qara úyden keń dúnyaǵa," "Xalıqtıń márt perzenti," "Xalıǵına baǵıshlangan ómir," "Qálbinde keń dúnya," "Xalıq qádirlegen talant" hújjetli filmlerinde qaraqalpaq xalıqınıń dańqlı perzentleriniń ómir jolı sáwlelendiriledi. Tariyxıy hújjetli filmler ullı insanlardıń kelbetini sheberlik penen ashıp bere alǵan. Tariyxıy filmlerde xudojnik ishki kiyim hám lipaslar sheshimi ústinde sheberlik penen isley alǵan. Máselen, "Xalıqına baǵıshlangan ómir" 2 bólimli hújjetli filmi (2022-j.) Qaraqalpaq xalıqınıń ullı perzenti, belgili siyasachı Allayar Dosnazarovtıń ómiri hám jumısı haqqında sóz etiledi. Filmde tariyxıy dáwirler menen lipaslardıń úylesimi bul dáwir haqıyqatlıǵın kórsetip turıptı. Hújjetli kinonıń ózine tánligi haqqında Sergey Borisov: "Hújjetli kinonıń barlıq túrleri, kórinisleri hám janrları hám soǵan sáykes ráwishte haqıyqıy, saxnalastırılmaytuǵın haqıyqatlıq kadrlarınan ibarat bolıp, bul oǵan ayrıqsha isenimlilik dárejesin beredi. Hújjetli kinonıń materialı dáslep kórkem kinodagıday qayta jaratılǵan (ekilemshı) reallıqtıń emes, al haqıyqıy turmıslıq (birlemshı) reallıqtıń izi bolıp

tabıladı. Basqasha aytqanda, hújjetli filmniń hár bir ayrıqsha kadrı yamasa birligi haqıyqıy faktografıyalıq turmıslıq haqıyqatlıqtıń úlgisine, hújjetke aylanadı, onda tek ǵana real bar bolǵan obektler, predmetler, reńler, faktorlar hám keńislikler emes, al bul obektler, predmetler, reńler, fakturalar hám keńisliklerdiń ózi avtor tárepinen arnawlı qayta jaratılmaǵan, al ǵárezsiz, ápiwayı, turmıslıq yamasa dáslep kórkem bolmaǵan turmıs penen "jasaydı." Turmıs qanday bolsa, sonday bolıp bizge hújjetli ekrannan qarap turadı hám hújjetli kinonıń tiykarǵı fenomenini áne sonda. [1] Qaraqalpaq milliy kino kórkem ónerinde balalar ushın milliy kontent jaratıw áhmiyetli másele bolıp qalmaqta. Bul baǵdarda qaraqalpaq kino dóretiwshilerine mektep kerek. Bizge belgili, bul másele sońǵı dáwirde ózbek milliy kinosında jaqsı jolǵa qoyılmaqta. Balalar kontentin rawajlandırıw orayınıń direktori Jahongir Ahmedov "TIMS Productions" kompaniyasınıń tiykarın salıwshısı, dúnyaǵa belgili Muhtasham yuz yil“ ("Ájayıp júz jıl") serialınıń prodyuseri, "Altın palma" xalıqaralıq sıylıǵınıń iesi Timur Savji menen usı másele boyınsha ushıraıstı.

Timur Savji tek ǵana Túrkiya emes, al xalıqaralıq kinoindustriyada da óz ornına ie belgili prodyuser esaplanadı. Onıń filmografiyasınan búgingi kúнге shekem 40 tan aslam hár qıylı janr hám baǵdarlarıdaǵı

kinofilmler hám seriallar orın alǵan bolıp, olardıń arasında eń belgilisi Muhtasham yuz yil“ ("Ájayıp júz jıl") serialı bolıp esaplanadı. Bul serial 70 ten aslam mámleketke eksport etilgen. Ol Shigis Aziyadan Batis Evropaga shekem, Jaqın Shıǵıstan Latin Amerikasına shekem bolgan úlken auditoriyanı qamtıp aldı. Bul bolsa Túrkiya serial sanaatınıń dúnya kóleminde keńnen tán alınıwı boldı hám onda Timur Savjidiń úlesi úlken. 50 den aslam xalıqaralıq tańlawlarda sıylıq alǵan bul serial Túrkiyaǵa turistler aǵımınıń keskin artıwına da xızmet etken. "TIMS Productions" kompaniyasını Balalar kontentin rawajlandırıw orayı tariyxıy filmler jaratıw baǵdarında scenariy avtorları, kiyim xudojnikleri hám dekorator xudojniklerdiń mamanlıǵın arttırıw boyınsha birge islesiwge shaqırdı. Bul baslama tariyxıy filmler jaratılıwı ushın jaqsı mektep bolıp xızmet etedi.

Juwmaq sıpatında sonı aytıp ótiwimiz kerek, Qaraqalpaq kino kórkem ónerinde de tariyxıy filmleri menen dúnya ekranlarında jetekshi orınlardı ielep turǵan kino sheberleri menen birgelikte filmler túsirilip, tájiriybelerinen sabaq alıw sıyaqlı dástúrler dawam ettirilse, "Ullılar balalıǵı" atı menen qaraqalpaq xalqınıń dańqlı perzentleriniń ómir jolı kino lentalarǵa kóshedi hám balalarımız ushın milliy kontent jaratıladı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. X.Abulqosimova "Kino san'ati asoslari" Toshkent-2007.
2. M.Aliev "Kino asoslari" Toshkent "Oqıtuvchi", 1993
3. Borisov Sergey texnologiya sozdaniya dokumentalnogo filma. M: Aspekt press, 2018. 92 b.
4. H.Muhamedaliev. "Scenariyavislik mahorati".-Toshkent. "Musıqa". 2009 y.
5. A. Isohov. «Kinematografiya tarixi». Toshkent, 2019-y. 311-b.
6. Madiyrov, Baxtiyor Smetovich. "QORAQALPOQ FILMLARIDA XARAKTER YARATISH XUSUSIYATLARI." *Oriental Art and Culture* 6.4 (2025): 246-250.
7. Tajadinova, Guljakhan Nizamatdinovna. "THE REALITY OF THE TIME IN KARAKALPAK FILMS." *Oriental Art and Culture* 6.4 (2025): 281-284.

REZYUME. Maqolada qoraqalpoq zamonaviy kino san'atida tarixiy filmlarning rivojlanishi va kelajakda qilinishi kerak bo'lgan masalalar haqida fikr yuritiladi. Qoraqalpoq kino san'atida muhim masalalardan biri - buyuklarning bolalik hayoti asosida bolalar uchun tarixiy filmlar yaratishdagi dolzarb masalalarga taklif va yechimlar ko'rsatib beriladi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается развитие исторических фильмов в современном каракалпакском киноискусстве и вопросы, которые необходимо решить в будущем. Один из важных вопросов в каракалпакском киноискусстве - это предложения и решения актуальных проблем создания исторических фильмов для детей на основе детской жизни великих людей.